

*Sekseverschillen in de Sociale Competentie van Vroeg Adolescenten
en de Mate van Conflict met Ouders*

Universiteit Utrecht

Namen:

Studentennummer:

Maraug Seveke (dyslexieverklaring)

6011888

Deelvraag: Is er een verband tussen sociale competentie van vroeg adolescenten en de mate van conflict met ouders?

Leonie de Jong

6142478

Deelvraag: Zijn er sekseverschillen in de sociale competentie van vroeg adolescenten, mate van conflict met ouders en in het verband hiertussen?

Begeleider: Kirsten L. Buist

Datum:

26 juni 2017

Abstract

Aim The aim of this study is to provide insight into the relationship between social competence of early adolescents and the degree of conflict with parents. This research also aims to give further insight into the gender differences among early adolescents regarding their social competencies, degree of conflict with parents, and the connection between those two factors. **Method** The study concerns a cross-sectional research. The sample includes 892 early adolescents, consisting of 427 boys and 459 girls. Respondents filled out questionnaires concerning social competence and the parent-child relationship. **Results** The correlation analysis shows that an early adolescent who is socially more competent, has less conflicts with parents. The results from the T-test show that boys are more socially competent than girls. We did not find any difference between boys and girls regarding the degree of conflict with parents. Using a hierarchical regression analysis with interaction effects, results show that there is no difference between boys and girls in the association between the early adolescents' social competence and the extent of conflict with parents. **Conclusion** The findings of this study suggest that there is a relationship between social competence of early adolescents and the degree of conflict with parents. Results do not provide support for the anticipated moderating effect as gender differences do not influence this relationship. In short: Increasing the social competence of early adolescents can be a way to decrease conflicts with parents in this specific development phase.

Keywords: Early Adolescents, Social Competence, Conflict, Parent-child Relationship, Gender Difference

Sekseverschillen in de Sociale Competentie van Vroeg Adolescenten en de Mate van Conflict met Ouders

Inleiding

Sociale competentie

Sociale competentie is een belangrijke vaardigheid in de sociale wereld, die kinderen bij het ouder worden ontwikkelen bij het interacteren met hun omgeving (Denham et al., 2003). Valkenburg & Peter (2008) definiëren het begrip sociale competentie als het vermogen van adolescenten om effectief intermenselijke relaties te kunnen vormen en te onderhouden. Sociale competentie verandert naarmate kinderen groeien, van het vormen van vriendschappen tot goede vrienden en het aangaan van romantische relaties (Bornstein, Hahn, & Haynes, 2010). Ouders spelen hierin een belangrijke rol (Renk & Phares, 2004). Zij zijn namelijk in een positie om een scala aan sociale voorzieningen, ervaringen en kansen van interacties te structureren (Fabes, Gaertner, & Popp, 2006). Sociale competentie wordt gezien als een hoofdbestanddeel voor een gezonde ontwikkeling en gezond functioneren (Bornstein et al., 2010). Het is namelijk nauw verwant aan positieve resultaten in het latere leven (Renk & Phares, 2004).

Diverse studies brengen de voor- en nadelen omtrent de beheersing van sociale vaardigheden in kaart. Een goede beheersing van sociale vaardigheden hangt samen met een grotere mate van zelfvertrouwen (Larson, Whitton, Hauser, & Allen, 2007). Tevens resulteert dit in een grotere kans op de ontwikkeling en instandhouding van een positieve relatie met omgeving en verhoogt het de kans op academisch- en sociaal succes (Denham, 2006; Elias & Haynes, 2008; Webster-Stratton & Reid, 2004). Tekorten in de sociale competentie hebben nadelige effecten voor de desbetreffende adolescent en zijn/haar¹ omgeving en worden beschouwd als problematisch (Denham, 2006). Zo hangen verschillende stoornissen, waaronder depressie, samen met een lage beheersing van sociale vaardigheden (Kiesner, 2002). Tevens wordt dit in verband gebracht met een hogere waarschijnlijkheid van het vertonen van crimineel gedrag (Larson et al., 2007). Ook is het schadelijk voor de omgang met de omgeving van de adolescent: Er bestaat onder andere een verhoogd risico op meer conflicten met ouders (Denham, 2006).

Conflict in de ouder-kindrelatie

De ouder-kindrelatie wordt tijdens de vroege en midden adolescentie gezien als minder gunstig. Er is sprake van een verhoogde spanning die zich uit in strijd en conflicten (Furman & Buhrmester, 1992). Conflicten tussen ouder en kind worden gezien als iets gebruikelijks (Renk, Liljequist, Simpson, & Phares, 2005). Tijdens de vroege kindertijd hebben ouders veel beslissingen gemaakt voor hun kinderen. Kinderen erkennen het ouderlijke gezag en houden zich aan de

¹ Voor het leesgemak wordt in het verdere verslag 'zijn' gebruikt

verwachtingen van hun ouders (Pinquart & Silbereisen, 2002). In de adolescentieperiode staan transformatie en reorganisatie centraal (Allison & Schultz, 2004; Buist, Deković, Meeus, & Van Aken, 2004). Tijdens deze periode zijn conflicten binnen de interactie tussen ouder en kind vaak aanwezig in de vorm van ruzies en meningsverschillen (García-Ruiz, Rodrigo, Hernández-Cabrera, Máiquez, & Deković, 2013).

Meerdere risicofactoren zijn aanwezig waardoor er een vergrote kans is op de opkomst en escalatie van ouder-kind conflicten in de adolescentiefase (Allison & Schultz, 2004). Allereerst is de overgang van de basisschool naar de middelbare school, samen met de start van de puberteit, een stressvolle gebeurtenis voor adolescenten (Barber & Olsen, 2004). Ook vindt er verandering plaats op het gebied van gezag, welke verschuift van eenzijdig gezag van ouders naar meer wederzijdse autoriteit (Allison & Schultz, 2004; Branje, Van Doorn, Van Der Valk, & Meeus, 2009; Furman & Buhrmester, 1992). Adolescenten willen namelijk onderhandelen over hun rol binnen het gezin en hun verantwoordelijkheden (Tucker, McHale, & Crouter, 2003). Zij streven naar vrijheid en het maken van eigen beslissingen. Ouders willen de controle houden over hun kinderen, waardoor de adolescenten zich verzetten, wat kan resulteren in conflict (Pinquart & Silbereisen, 2002). Of de genoemde risicofactoren daadwerkelijk resulteren in meer conflicten tussen de ouder en adolescent hangt samen met verschillende individuele factoren van de adolescent (Allison & Schultz, 2004). Gezien deze ontwikkelingen is het juist belangrijk in de adolescentie om te kijken naar ouder-kind conflicten en de mogelijke individuele factoren die daarmee samenhangen.

Verband sociale competentie en conflict

De mate van sociale competentie is zo'n individuele factor. Adolescenten met een lage sociale competentie hebben meer conflicten met hun ouders dan adolescenten met een gemiddeld tot hoge sociale competentie (Van Lissa et al., 2015). Ten eerste kunnen adolescenten met een lage sociale competentie stressfactoren minder goed reguleren, zij hebben namelijk moeite met de aanpassingen die van hen worden verwacht door hun ouders en omgeving. Stress is bijvoorbeeld aanwezig wanneer zij overgaan naar de middelbare school (Barber & Olsen, 2004). Daarnaast ontbreekt het bij adolescenten die minder sociaal competent zijn aan sociale relaties met leeftijdsgenoten (Denham, 2006; Webster-Stratton & Reid, 2004). Het gevolg hiervan is dat zij deze relaties missen in hun leven en dus meer tijd thuis doorbrengen. Dit brengt een geïrriteerde stemming met zich mee met op den duur eenzaamheid. Deze factoren dienen als risicofactor bij het ontstaan van conflicten met ouders (Fine, Izard, Mostow, Trentacosta, & Ackerman, 2003). Ook beschikken kinderen met een lage sociale competentie over minder empathische vaardigheden. Empathie is noodzakelijk bij het oplossen van conflicten, remt agressie tegenover volwassenen en het bevordert wederzijdse resultaten in onderhandelingen. De beheersing van empathische

vaardigheden vermindert dus de escalatie binnen conflicten (Van Lissa et al., 2015). Afgaand op bovenstaande empirische onderzoeken wordt de voorlopige conclusie getrokken dat, adolescenten die minder sociaal competent zijn, in hogere mate conflicten hebben met hun ouders.

Sekseverschillen sociale competentie

Weinig onderzoeken gaan in op sekseverschillen in de sociale competentie van vroeg adolescenten. Meisjes en jongens worden namelijk eerder samen dan afzonderlijk onderzocht met betrekking tot sociale competentie. Meer onderzoek specifiek naar sekseverschillen in de sociale competentie van vroeg adolescenten is daarom van belang (Renk & Phares, 2004). Meer onderzoek is gedaan naar vaardigheden die samengaan met sociale competentie of die hieruit voortvloeien. Uit dat onderzoek is naar voren gekomen dat meisjes meer vaardigheden beheersen die samengaan met sociale competentie, waardoor zij als meer sociaal competent kunnen worden beschouwd dan jongens (Renk & Phares, 2004). Jongens beheersen bijvoorbeeld in mindere mate over de vaardigheid zelfregulering dan meisjes (Diener & Kim, 2004). Tevens zijn jongens minder goed in staat om vriendschappen te onderhouden. Meisjes zijn daarentegen goed in verschillende vriendschapstaken als: bewondering, genegenheid, helpen en het oplossen van conflicten (Rose & Asher, 2016). Kortom er is meer bewijs gevonden voor de aanname dat meisjes sociaal competentere zijn dan jongens.

Sekseverschillen ouder-kind conflict

Wat betreft de ouder-kind conflicten zijn uit meerdere onderzoeken sekseverschillen naar voren gekomen. Over het algemeen hebben meisjes minder conflicten met hun ouders dan jongens (Furman & Buhrmester, 1992). Wanneer er echter specifiek wordt gekeken naar de vroege adolescentieperiode blijkt dat meisjes juist meer conflicten met hun ouders hebben dan jongens (Allison & Schultz, 2004; De Goede, Branje, & Meeus, 2009; Furman & Buhrmester, 1992). Allereerst komen meisjes eerder in de puberteit, wat risico's met zich meebrengt (Allison & Schultz, 2004; Barber & Olsen, 2004; De Goede et al., 2009). Daarnaast zijn ouders anders in de omgang met hun dochter dan met hun zoon: Ze zijn meer beschermend en leggen hun dochter meer beperkingen op (Allison & Schultz, 2004; Renk et al., 2005). Tot slot hebben ouders grotere verwachtingen van hun dochter op grond van het uitvoeren van huishoudelijk taken en het dragen van gepaste kleding (Allison & Schultz, 2004). Samengevat komt naar voren dat meisjes in de vroege adolescentie meer conflicten met hun ouders hebben dan jongens.

Sekseverschillen in het verband

Specifiek naar sekseverschillen in het verband tussen sociale competentie en de mate van conflict met ouders is nog geen onderzoek gedaan. Zoals eerder is beschreven is er wel onderzoek gedaan naar zowel sekseverschillen met betrekking tot sociale competentie als sekseverschillen

omtrent de mate van conflict met ouders. Tegenstrijdigheden zijn gevonden met betrekking tot aan de ene kant het empirisch onderzoek naar het verband tussen sociale competentie en de mate van conflict met ouders en aan de andere kant het empirisch onderzoek naar sekseverschillen. Afgaand op het empirische onderzoek naar het verband tussen sociale competentie en de mate van conflict met ouders, kan worden geconcludeerd dat hoe meer sociaal competent adolescenten zijn, hoe minder conflicten zij hebben met hun ouders. Meisjes hebben een hogere sociale competentie, wat zou betekenen dat meisjes in mindere mate conflicten hebben met hun ouders dan jongens. Dit is in tegenstrijd met het empirische onderzoek naar de seksverschillen, waarin naar voren komt dat meisjes in de vroege adolescenten in hogere mate conflicten hebben met hun ouders.

Sekseverschillen zou mogelijk een modererende rol kunnen spelen, wanneer er wordt gekeken naar sekseverschillen in het verband tussen sociale competentie van vroeg adolescenten en de mate van conflict met ouders. Het verband tussen die sociale competentie en conflict met ouders zou dus anders kunnen zijn voor jongens en meisjes. Dit is echter nog niet eerder onderzocht.

De huidige studie

In de huidige studie wordt onderzocht of er een verband is tussen sociale competentie bij vroeg adolescenten en de mate van conflict met ouders. Bovendien wordt onderzocht of er sekseverschillen zijn met betrekking tot sociale competentie, de mate van conflict met ouders en in het verband hiertussen.

Op grond van de empirische literatuurstudie wordt er een verband verwacht tussen sociale competentie bij vroeg adolescenten en de mate van conflict met ouders. Verondersteld wordt dat adolescenten die minder sociaal competent zijn, in hogere mate conflicten hebben met hun ouders. De verwachting op basis van de empirische literatuurstudie met betrekking tot sekseverschillen is dat meisjes zowel een hogere sociale competentie als meer conflicten met ouders hebben dan jongens. Tevens wordt verwacht dat er ook sekseverschillen zijn in het verband tussen sociale competentie en de mate van conflict met ouders. Hier is geen direct onderzoek naar gedaan. Echter wordt er wel een verschil verwacht, er is namelijk wel een verband gevonden tussen sociale competentie en de mate van conflict met ouders. Hierin werd het belang van de individuele factoren van het kind nadrukkelijk benoemd. Naar aanleiding van bovengenoemde punten wordt verwacht dat meisjes sociaal competentier zijn dan jongens. Omdat meisjes sociaal competentier worden geacht, wordt er verondersteld dat jongens meer conflicten hebben met hun ouders. Echter door gebrek aan empirische ondersteuning kan er geen duidelijke richting aan het sekseverschil worden gegeven.

Methode

Steekproef, procedure en design

De steekproef bestaat uit vroeg adolescenten. De totale omvang bedroeg 892 vroeg adolescenten, waarvan 427 (48,2%) jongens en 459 (51,8%) meisjes. Zes leerlingen hebben geen gegevens over sekse ingevuld. De gemiddelde leeftijd van de vroeg adolescenten was 12,48 jaar (range 11-14 jaar). De respondenten zijn afkomstig uit verschillende landen: 96,4 procent is in Nederland geboren en 2,9 procent is in een ander land geboren. Van negen respondenten is het geboorteland onbekend. De respondenten zijn afkomstig van vijf verschillende scholen verspreid over Midden- en Zuid-Nederland. Het schoolniveau varieert van vmbo-t tot vwo. Van de 892 kinderen woonden 196 ouderparen apart.

De participanten binnen dit fundamentele onderzoek waren geordend middels het trekken van een getrapte steekproef. Onderzoekers van de Universiteit Utrecht hebben via contacten van studenten een aantal scholen benaderd met de vraag of zij wilden deelnemen aan een grootschalig vragenlijstonderzoek naar "Relaties met broers/zussen en leeftijdgenoten en psychosociale ontwikkeling". De wervingsprocedure werd voortgezet door, na een positief antwoord van een school, een toestemmingsbrief aan de ouders van alle vroeg adolescenten te versturen. Wanneer ouders niet mee wilden werken aan het onderzoek, konden zij dit aangeven middels het inleveren van een antwoordstrookje. Tot slot was er een datum en tijdstip afgesproken voor het afnemen van de vragenlijsten.

De huidige studie betreft een cross-sectioneel onderzoek, er werd gebruik gemaakt van één meetmoment. Onder begeleiding van twee studenten zijn de vragenlijsten klassikaal ingevuld, meestal tijdens een mentoruur. Gedurende het invullen van de vragenlijst, waren de studenten aanwezig voor het wegnemen van onduidelijkheden en voor de tijdsbewaking.

Na de afnameprocedure zijn alle vragenlijsten door de studenten ingevoerd en samengevoegd tot een groot databestand. Het databestand bestond uit 892 respondenten.

Meetinstrumenten

Sociale competentie. Sociale competentie onder vroeg adolescenten is gemeten met de vragenlijst 'Aangepaste versie van de Competentiebelevingsschaal voor kinderen - Adolescenten versie (CBSK-A)'. Sociale competentie is gemeten met behulp van de vijf items van de schaal Sociale Acceptatie. Hierbij hadden zij de keuze tussen vier antwoordmogelijkheden op de 4-punts Likertschaal (1 = *klopt helemaal niet* en 4 = *klopt helemaal*). Een voorbeelditem is: 'Ik vind het moeilijk om vrienden te maken'.

Om de betrouwbaarheid van de schaal te meten is de betrouwbaarheidscoëfficiënt ‘alpha’ van Cronbach gebruikt. Cronbach’s alpha was $\alpha = .68$.

Conflicten met ouders. De mate van conflict met ouders is gemeten met de vragenlijst Network of Relationship Inventory (NRI) (Furman & Buhrmester, 1985, 1992). Deze NRI is de herziene versie van de Network of Relationships Inventory (NRI) uit 1985. De gebruikte vragenlijst meet de ouder-kind relatie op het gebied van positieve kwaliteit en negatieve kwaliteit.

De conflicten met vader en moeder is met zes items gemeten. De vroeg adolescenten hebben apart een vragenlijst ingevuld over conflicten met hun vader en over conflicten met hun moeder. De antwoordcategorieën bestonden uit een 5-punts Likertschaal (1 = *weinig of niet* en 5 = *meer kan niet*). Een voorbeelditem uit de vragenlijst omtrent conflicten is: ‘Hoe vaak zijn jij en je vader/moeder het met elkaar oneens of zitten jullie ruzie te maken?’.

Om de betrouwbaarheid van deze twee schalen te meten is de betrouwbaarheidscoëfficiënt ‘alpha’ van Cronbach toegepast. Cronbach’s alpha voor vader was $\alpha = .88$ en voor moeder $\alpha = .91$. Naast de aangetoonde betrouwbaarheidscoëfficiënt blijkt volgens Furman & Buhrmester (1985) dat het NRI een waardevol instrument is voor de beoordeling van de overeenkomsten en verschillen in relaties.

Resultaten

Allereerst wordt er ingegaan op de vraag of er een verband is tussen sociale acceptatie en de mate van conflict met vader en moeder. Een correlatieanalyse werd uitgevoerd om dit aan te tonen. Uit de resultaten van deze analyse (Tabel 1) komt naar voren dat zowel conflict met vader ($r = -.12, p < .01$) als met moeder ($r = -.08, p < .05$) significant negatief samenhangen met sociale acceptatie. Dit houdt in dat een vroeg adolescent die een hogere mate van sociale competentie rapporteert, minder conflicten heeft met zowel vader als moeder.

Tabel 1
Correlatieanalyse Sociale Competentie en Conflict met Vader en Moeder (N=874)

	1	2	3
1. Sociale Competentie	-		
2. Conflict Vader	-.12**	-	
3. Conflict Moeder	-.08*	.44**	-
Mean	3.24	1.59	1.69
SD	0.48	0.65	0.70

* $p < .05$, ** $p < .01$

Ten tweede wordt ingegaan op de vraag of er sekseverschillen met betrekking tot de vroeg adolescenten zijn in sociale competentie en de mate van conflict met vader en moeder. Hiervoor is gebruik gemaakt van een T-toets voor onafhankelijke groepen, waarvan de resultaten zijn weergegeven in Tabel 2. Uit de analyse is gebleken dat zowel sekseverschillen voor conflict met vader ($t = 1.73, p > .05$), als conflict met moeder ($t = 0.72, p > .05$) niet significant zijn. Dit houdt in dat er geen sekseverschillen zijn in de mate van conflict met vader en conflict met moeder. Voor sociale competentie waren er wel significante sekseverschillen: Jongens scoren significant hoger dan meisjes op de schaal sociale competentie ($t = 2.88, p < .05$).

Tabel 2

Gemiddelden, Standaarddeviaties en T-toets voor Sociale Competentie, Conflict Vader en Conflict Moeder

	Jongens ($n=427$)		Meisjes ($n=459$)		T-toets
	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>t</i>
Sociale competentie	3.28	0.47	3.19	0.49	2.88*
Conflict vader	1.63	0.64	1.55	0.65	1.73
Conflict moeder	1.70	0.71	1.67	0.70	0.72

* $p < .05$

Tot slot wordt ingegaan op de vraag of er verschillen tussen jongens en meisjes zijn in het verband tussen de sociale competentie van de burgklasleerlingen en de mate van conflict met vader en met moeder. Om dit te toetsen is gebruik gemaakt van de hiërarchische regressieanalyse met interactie-effecten. In stap 1 is de dummy-variabele sekse toegevoegd (0 = jongen en 1 = meisje). In stap 2 is de ongestandaardiseerde onafhankelijke variabele (sociale competentie) toegevoegd. In stap 3 is het interactie-effect tussen de dummy-variabele en de gestandaardiseerde onafhankelijke variabele sociale competentie toegevoegd.

Uit de resultaten van deze regressieanalyses met interactie-effecten (Tabel 3) blijkt dat het effect van sociale competentie op conflict met vader ($\beta = -.12, p < .05$) en op conflict met moeder ($\beta = -.10, p < .05$) significant is. Deze resultaten sluiten aan bij de resultaten van de correlatieanalyse. Hogere sociale competentie van een vroeg adolescent hangt samen met minder conflicten met beide ouders. Het interactie-effect is niet significant voor zowel conflict met vader als moeder. Dit betekent dat er geen verschil is tussen jongens en meisjes in het verband tussen de sociale competentie en de mate van conflict met vader en conflict met moeder.

Tabel 3

Hiërarchische Regressieanalyse op het Effect van Sociale Competentie van Sekse op Conflict met Vader en Conflict met Moeder

	Conflict vader			Conflict moeder		
	B	β	ΔR^2	B	β	ΔR^2
Stap 1			.00			.00
Dummygeslacht	-.09	-.07		-.05	-.03	
Stap 2			.02*			.01*
Sociale competentie	-.16*	-.12		-.14*	-.10	
Stap 3			.00			.00
Dummygeslacht *	-.01	-.01		.01	.01	
Sociale competentie						

Noot: Geslacht werd gedummy-codeerd (0 = jongen en 1 = meisje). $F_{Conflict\ vader}(3,865) = 5.65\ p < .01$;

$F_{Conflict\ moeder}(3,875) = 2.39\ p > .05$.

* $p < .05$

Discussie

De eerste onderzoeksvraag die centraal stond in dit onderzoek was: 'Is er een verband tussen sociale competentie van vroeg adolescenten en de mate van conflict met ouders?'. In de hypothese werd er een verband verondersteld, namelijk vroeg adolescenten die minder sociaal competent zijn hebben in hogere mate conflicten met hun ouders. Uit de resultaten is gebleken dat een vroeg adolescent die sociaal competenter is, minder conflicten heeft met zowel vader als moeder. De vooropgestelde hypothese wordt dus bevestigd door de resultaten en wordt aangehouden.

De tweede onderzoeksvraag die centraal stond in dit onderzoek was: 'Zijn er sekseverschillen in de sociale competentie van vroeg adolescenten, mate van conflict met ouders en in het verband hiertussen?' Deze onderzoeksvraag is te onderscheiden in meerdere deelvragen. Ten eerste 'Zijn er sekseverschillen in de sociale competentie van vroeg adolescenten?'. De verwachting die was gesteld op basis van de empirische literatuurstudie was dat meisjes sociaal competenter zijn dan jongens. In tegenstelling tot de verwachting is uit de resultaten gebleken dat jongens sociaal competenter zijn dan meisjes, de hypothese wordt dus verworpen. Ten tweede 'Zijn er sekseverschillen in de mate van conflict met ouders?'. In de hypothese werd verondersteld dat meisjes in hogere mate conflicten hebben met hun ouders dan jongens. Vanuit de resultaten is

gebleken dat er geen sekseverschillen zijn in de mate van conflict met ouders. Op basis van de resultaten wordt de hypothese verworpen. Tot slot 'Zijn er sekseverschillen in het verband tussen de sociale competentie van vroeg adolescenten en de mate van conflict met ouders?'. In de hypothese kwam naar voren dat er geen direct onderzoek gedaan is naar het verband. Maar er werd wel een verschil verwacht op basis van de empirische literatuurstudie over de eerste onderzoeksvraag. Hierin werd het belang van de individuele factoren van het kind nadrukkelijk benoemd. Naar aanleiding van deze punten werd verondersteld dat meisjes sociaal competentier zijn dan jongens. Omdat meisjes sociaal competentier worden geacht, werd er verondersteld dat jongens meer conflicten hebben met ouders. In tegenstelling tot de hypothese is uit de resultaten gebleken dat er geen verschil is tussen jongens en meisjes in het verband tussen de sociale competentie en de mate van conflict met vader en conflict met moeder. De vooropgestelde hypothese wordt dus verworpen op basis van de gevonden resultaten.

Vanuit een kritisch oogpunt zijn er verschillende beperkingen van dit onderzoek. Ten eerste is er gebruik gemaakt van cross-sectioneel onderzoek, nadelig hiervan is dat de respondenten maar op één moment zijn gemeten. Hierdoor is geen rekening gehouden met het feit dat de adolescentieperiode een periode is waarin transformatie en reorganisatie centraal staan (Allison & Schultz, 2004; Buist et al., 2004). Ten tweede betrof het onderzoek een zelfrapportage, vraagtekens zouden kunnen worden gezet bij de mate van sociaal wenselijkheid van de vroeg adolescenten. Ook zouden de vroeg adolescenten hun eigen vaardigheden kunnen overschatten en zouden ze met bias over de mate van conflict met ouders kunnen rapporteren. Daarnaast bestond de onderzoeksgroep uit diverse etniciteiten. 96,4 procent van de respondenten is in Nederland geboren en 2,9 procent is in een ander land geboren. Van negen respondenten is het geboorteland onbekend. Echter is dit geen goede weerspiegeling van de Nederlandse samenleving. Volgens het Centraal Bureau voor de Statistiek (2017) bedraagt het aantal allochtonen namelijk 21,7 procent en het aantal autochtonen 78,3 procent. Het gevolg hiervan is dat de generaliseerbaarheid in het geding komt. Tot slot wordt in het onderzoek gericht op vroeg adolescenten van uiteenlopende schoolniveaus, waarvoor dezelfde vragenlijst is gebruikt. Het gevolg hiervan is dat er voor de laagopgeleide respondenten onduidelijkheid over de items kan ontstaan.

Verscheidene sterke punten voor dit onderzoek zijn gevonden. Ten eerste is er geen onderzoek gedaan naar sekseverschillen in de sociale competentie van vroeg adolescenten. Omdat in deze studie specifiek sekseverschillen werd onderzocht, is dit een toevoeging aan de bestaande kennis hierover. Ook was de respondentengroep evenredig verdeeld met betrekking tot de seksen, wat de vergelijking gemakkelijker maakt. Een ander sterk punt van dit onderzoek is dat bij de afnameprocedure twee onderzoekers aanwezig waren. Hierdoor kon er gelijk ingespeeld worden op

onduidelijkheden en vragen van de respondenten. Tot slot zijn er betrouwbare en valide meetinstrumenten gebruikt.

Het huidige onderzoek is zowel wetenschappelijk als maatschappelijk relevant. Ten eerste wordt de wetenschappelijke kennis aangevuld, omdat er weinig onderzoek specifiek naar sekseverschillen is gedaan. De uitkomsten van dit onderzoek zijn relevant voor ouders, docenten en vroeg adolescenten. Het draagt bij aan de bewustwording van de vaardigheid sociale competentie, ouder-kind conflicten en de relatie hiertussen. Naar aanleiding van de resultaten van het huidige onderzoek is geconcludeerd dat jongens sociaal competentier zijn dan meisjes. Echter zijn er geen sekseverschillen met betrekking tot de mate van conflict met ouders gevonden. Tevens zijn er geen verschillen tussen jongens en meisjes in het verband tussen sociale competentie en de mate van conflict met ouders. Bovenstaande gevonden resultaten impliceren dat er bij interventies over sociale competentie van vroeg adolescenten expliciet rekening moet worden gehouden met het feit dat jongens sociaal competentier zijn dan meisjes. Eventueel kunnen zij in aparte groepen worden behandeld. Tegenstellend kan worden gesteld dat er bij een interventie omtrent het verbeteren van sociale competentie in sociale relaties, niet nadrukkelijk rekening hoeft te worden gehouden met sekse.

Aanbevelingen voor verder onderzoek zijn gebaseerd op de literatuurstudie, de uitkomsten van het onderzoek en de gevonden beperkingen. Meer onderzoek specifiek naar sekseverschillen in de sociale competentie van vroeg adolescenten is van belang (Renk & Phares, 2004). Hierbij is het belangrijk om gebruik te maken van meerdere informatiebronnen, om zo sociaal wenselijkheid, overschatting van de adolescenten en bias met betrekking tot de mate van conflict met ouders te beperken. Een andere aanbeveling is om meerdere meetmomenten te hanteren, hierdoor kan rekening gehouden worden met de kenmerken van de adolescentieperiode. Daarnaast is het van belang om onderzoek te doen naar de deelvaardigheden van sociale competentie, omdat dit een breed gedefinieerd begrip is. Deelvaardigheden van sociale competentie zijn bijvoorbeeld: zelfvertrouwen (Larson et al., 2007), zelfregulering (Barber & Olsen, 2004; Riesch et al., 2003) en empathische vaardigheden (Van Lissa et al., 2015). Door specifiek hier onderzoek naar te doen kunnen er gerichte oorzaken gevonden worden voor bijvoorbeeld hoge mate van conflict met ouders. Hierop aansluitend kan dan een training worden opgezet en uitgevoerd om de mate van conflict terug te dringen. Een laatste aanbeveling voor vervolgonderzoek is om een onderzoek te doen waarin de spreiding met betrekking tot allochtoon versus autochtoon binnen de onderzoeksgroep evenredig is aan de spreiding binnen Nederland. Op deze manier wordt de generaliseerbaarheid en daarmee de betrouwbaarheid van het onderzoek vergroot.

Uit dit onderzoek is helder naar voren gekomen dat de mate van sociale competentie van de vroeg adolescent samenhangt met de mate van conflicten met ouders. Het maakt hierbij niet uit of je een meisje of jongen bent, dit speelt geen modererende rol. Kortom: Het verhogen van de sociale competentie van vroeg adolescenten kan een manier zijn om conflicten met ouders tijdens deze ontwikkelingsfase te verminderen.

Referenties

- Allison, B. N., & Schultz, J. B. (2004). Parent-adolescent conflict in early adolescence. *Adolescence*, 39, 101-119. doi:10.1037/t06334-000
- Anthony, L. G., Anthony, B. J., Glanville, D. N., Naiman, D. Q., Waanders, C., & Shaffer, S. (2005). The relationships between parenting stress, parenting behaviour and preschoolers' social competence and behaviour problems in the classroom. *Infant and Child Development*, 14, 133-154. doi:10.1002/icd.385
- Azam, A., & Hanif, R. (2011). Impact of parents' marital conflicts on parental attachment and social competence of adolescents. *European Journal of Developmental Psychology*, 8, 157-170. doi:10.1080/17405620903332039
- Barber, B. K., & Olsen, J. A. (2004). Assessing the transitions to middle and high school. *Journal of Adolescent Research*, 19, 3-30. doi:10.1177/0743558403258113
- Bornstein, M. H., Hahn, C. S., & Haynes, O. M. (2010). Social competence, externalizing, and internalizing behavioral adjustment from early childhood through early adolescence: Developmental cascades. *Development and Psychopathology*, 22, 717-735. doi:10.1017/S0954579410000416
- Branje, S. J., van Doorn, M., van der Valk, I., & Meeus, W. (2009). Parent-adolescent conflicts, conflict resolution types, and adolescent adjustment. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 30, 195-204. doi:10.1016/j.appdev.2008.12.004
- Buist, K. L., Deković, M., Meeus, W., & Van Aken, M. A. (2004). The reciprocal relationship between early adolescent attachment and internalizing and externalizing problem behaviour. *Journal of Adolescence*, 27, 251-266. doi:10.1016/j.adolescence.2003.11.012
- Carifio, J., & R.J. Perla (2007). Ten common misunderstandings, misconceptions, persistent myths and urban legends about likert scales and likert response formats and their antidotes. *Journal of Social Sciences*, 3, 106-116. doi:10.3844/jssp.2007.106.116
- Centraal Bureau voor de Statistiek. (2017). *Bevolking; Kerncijfers*. Verkregen op 22 juni 2017, op <http://statline.cbs.nl/statweb/publication/?vw=t&dm=sInl&pa=37296ned&d1=0-2,8-13,19-21,25-35,52-56,68&d2=0,10,20,30,40,50,60,64-65&hd=151214-1132&hdr=g1&stb=t>
- De Goede, I. H., Branje, S. J. T., & Meeus, W. H. J. (2009). Developmental changes in adolescents' perceptions of relationships with their parents. *Journal of Youth and Adolescence*, 38, 75-88. doi:10.1007/s10964-008-9286-7
- Denham, S. A. (2006). Social-emotional competence as support for school readiness: What is it and how do we assess it? *Early Education and Development*, 17, 57-89. doi:10.1207/s15566935eed1701_4

- Denham, S. A., Blair, K. A., DeMulder, E., Levitas, J., Sawyer, K., Auerbach-Major, S., & Queenan, P. (2003). Preschool emotional competence: Pathway to social competence? *Child Development, 74*, 238-256. doi:10.1111/1467-8624.00533
- Diener, M. L., & Kim, D. Y. (2004). Maternal and child predictors of preschool children's social competence. *Elsevier, 25*, 3-24. doi:10.1016/j.appdev.2003.11.006
- Domitrovich, C. E., Cortes, R. C., & Greenberg, M. T. (2007). Improving young children's social and emotional competence: A randomized trial of the preschool "PATHS" curriculum. *The Journal of Primary Prevention, 28*, 67-91. doi:10.1007/s10935-007-0081-0
- Elias, M. J., & Haynes, N. M. (2008). Social competence, social support, and academic achievement in minority, low-income, urban elementary school children. *School Psychology Quarterly, 23*, 474-495. doi:10.1037/1045-3830.23.4.474
- Fabes, R. A., Gaertner, B. M., & Popp, T. K. (2006). Getting along with others: Social competence in early childhood. *Blackwell Handbook of Early Childhood Development, 15*, 296-316. doi:10.1002/9780470757703.ch15
- Fine, S. E., Izard, C. E., Mostow, A. J., Trentacosta, C. J., & Ackerman, B. P. (2003). First grade emotion knowledge as a predictor of fifth grade self-reported internalizing behaviors in children from economically disadvantaged families. *Development and Psychopathology, 15*, 331-342. doi:10.1017.S095457940300018X
- Furman, W., & Buhrmester, D. (1992). Age and sex differences in perceptions of network of personal relationships. *Child Development, 63*, 103-115. doi:10.1111/1467-8624.ep9203091729
- García-Ruiz, M., Rodrigo, M. J., Hernández-Cabrera, J. A., Máiquez, M. L., & Deković, M. (2013). Resolution of parent-child conflicts in the adolescence. *European Journal of Psychology of Education, 28*, 173-188. doi:10.1007/s10212-012-0108-7
- Kiesner, J. (2002). Depressive symptoms in early adolescence: Their relations with classroom problem behavior and peer status. *Journal of Research on Adolescence, 12*, 463-478. doi:10.1111/1532-7795.00042
- Larson, J. J., Whitton, S. W., Hauser, S. T., & Allen, J. P. (2007). Being close and being social: Peer ratings of distinct aspects of young adult social competence. *Journal of Personality Assessment, 89*, 136-148. doi:10.1080/00223890701468501
- Van Lissa, C. J., Hawk, S. T., Branje, S. J., Koot, H. M., Van Lier, P. A., & Meeus, W. H. (2015). Divergence between adolescent and parental perceptions of conflict in relationship to adolescent empathy development. *Journal of Youth and Adolescence, 44*, 48-61. doi:10.1007/s10964-014-0152-5

- Pinquart, M., & Silbereisen, R. K. (2002). Changes in adolescents' and mothers' autonomy and connectedness in conflict discussions: An observation study. *Journal of Adolescence, 25*, 509-522. doi:10.1006/jado.2002.0491
- Renk, K., & Phares, V. (2004). Cross-informant ratings of social competence in children and adolescents. *Elsevier, 24*, 239-254. doi:10.1016/j.cpr.2004.01.004
- Renk, K., Liljequist, L., Simpson, J. E., & Phares, V. (2005). Gender and age differences in the topics of parent-adolescent conflict. *The Family Journal, 13*, 139-149. doi:10.1177/1066480704271190
- Riesch, S. K., Gray, J., Hoeffs, M., Keenan, T., Ertl, T., & Mathison, K. (2003). Conflict and conflict resolution: Parent and young teen perceptions. *Journal of Pediatric Health Care, 17*, 22-31. doi:10.1067/mps.2003.24
- Rose, A. J., & Asher, S. R. (2016). The social tasks of friendship: Do boys and girls excel in different tasks? *Child Development Perspectives, 11*, 38. doi:10.1111/cdep.12214
- Tucker, C. J., McHale, S. M., & Crouter, A. C. (2003). Conflict resolution: Links with adolescents' family relationships and individual well-being. *Journal of Family Issues, 24*, 715-736. doi:10.1177/0192513X03251181
- Valkenburg, P. M., & Peter, J. (2008). Adolescents' identity experiments on the Internet: Consequences for social competence and self-concept unity. *Communication Research, 208*-231. doi:10.1177/0093650207313164
- Walker, S. (2005). Gender differences in the relationship between young children's peer related social competence and individual differences in theory of mind. *The Journal of Genetic Psychology, 166*, 297-312. doi:10.3200/GNP.166.3.297-31
- Webster-Stratton, C., & Reid, M. J. (2004). Strengthening social and emotional competence in young children. The foundation for early school readiness and success. *Infants and Young Children, 17*, 96-113. doi:10.1097/00001163-200404000-00002
- Zimmer-Gembeck, M. J., Geiger, T. C., & Crick, N. R. (2005). Relational and physical aggression, prosocial behavior, and peer relations. Gender moderation and bidirectional associations. *Journal of Early Adolescence, 25*, 421-452. doi:10.1177/0272431605279841